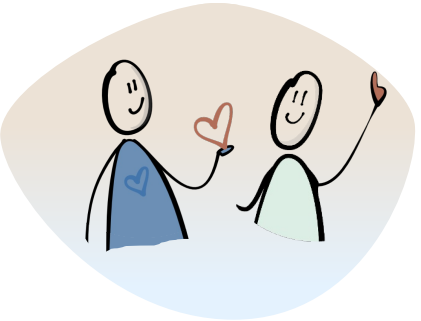
Taal doet ertoe

Schijnverbintenissen? We doen er allemaal aan mee

Schijnverbintenissen zijn uitspraken die klinken als instemming, bereidheid of verantwoordelijkheid, maar geven onvoldoende houvast om iemand op concreet gedrag aan te spreken.

We zeggen ja, maar bouwen in dezelfde zin alvast de uitgang in, waardoor we het niet hoeven te doen.

De tegenvraag die deze taal zichtbaar kan maken is steeds:
"Wat ga jij nu concreet doen, en wanneer mag ik je daarop aanspreken?"

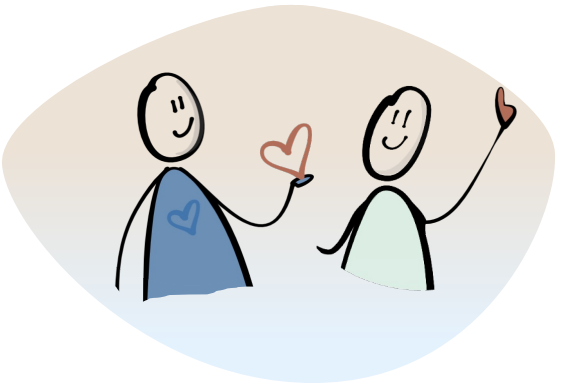
Daarmee verschuift het gesprek van bedoeling naar gedrag, van "we" naar eigenaarschap, en van ooit naar een waarneembaar moment.

Wat zijn de onderliggende patronen waar we woorden aan geven als we schijnbare-taal-verbintenissen uiten?

1	Een nee laten klinken als een misschien	"We" zeggen waardoor niemand persoonlijk aanspreekbaar is	6
2	Zeggen dat je iets wilt doen, zonder het echt af te spreken	Een keuze uitleggen alsof er geen andere mogelijkheid was	7
3	Druk bezig zijn klinkt als resultaatgericht zijn	Goede bedoelingen van gedrag belangrijker maken dan effect van het gedrag op de ander	8
4	Jouw instemming laten klinken als verantwoording nemen	Uitstelgedrag presenteren als zorgvuldigheid	9
5	Een wens laten klinken als een besluit	Een vage afspraak maken, die goed klinkt maar waarbij het onduidelijk is wie wat gaat doen	10

Taal doet ertoe

Waardenvrij luisteren

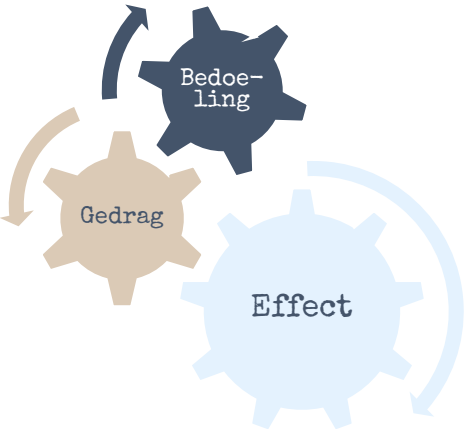

De talige ontsnappingsroute

De 10 taalpatronen geven jou en mij als het ware een uitweg. Want wat ik tegen jou zeg, klinkt positief of redelijk. Maar ik ben niet duidelijk in wat je van mij kunt verwachten. Of hoe jouw verzoek aan mij, mij ook aanzet tot actie. Ook maak ik niet ‘hard’ dat ik de afspraak echt ga nakomen.

Dat gebeurt niet altijd bewust en is zeker niet bedoeld om de ander te misleiden. Wij mensen gebruiken zulke woorden soms om spanning, teleurstelling of verantwoordelijkheid te vermijden. Of omdat we niet direct ‘nee’ willen zeggen.

Kijk daarom ook naar de bedoeling achter de woorden. Wat probeert iemand door deze taalversluiering duidelijk te maken of wat wil diegene voorkomen?

Talige ontsnappingsroute 1 - 4

Schijnbare instemming

"Ja, maar..."
Ik geef je formeel gelijk, maar ga mijn gedrag niet aanpassen.
"Ja, maar in onze situatie ligt dat toch anders."

"Op zich wel..."
Ik wil niet afwijzen, maar zeg ook geen volmondig ja.
"Op zich wil ik daar best aan meewerken."

"Dat lijkt me een goed idee."
Ik waardeer het idee, maar beloof niet dat ik eraan bijdraag.

"Ik sta ervoor open."
Ik zeg niet dat ik het ga doen, alleen dat ik het niet onmiddellijk afwijs.

"Daar moeten we zeker iets mee."
We erkennen het onderwerp, maar maken geen concrete afspraak.

Uitgestelde actie

"Ik kom erop terug."
Ik geef geen termijn en creëer daarmee ruimte om niet terug te komen.

"Ik neem het mee."
Ik beloof aandacht, maar geen actie of terugkoppeling.

"Ik zet het op mijn lijstje."
Het verzoek is administratief verwerkt, maar nog niet werkelijk geprioriteerd.

"Ik ga ernaar kijken."
Ik zeg niet wanneer, hoe grondig of wat je daarna van mij kunt verwachten.

"Dat parkeren we even."
We stoppen ermee, zonder expliciet te zeggen of en wanneer we het hervatten.

Inspanning suggereren

"Ik ga mijn best doen."
Ik beloof inzet, zodat ik niet op het resultaat kan worden aangesproken.

"Ik zal kijken wat ik kan doen."
Ik bied goede wil aan, maar geen concrete bijdrage.

"Ik kan niets beloven."
Ik houd alle uitkomsten open, inclusief niets doen.

"Meer kan ik niet doen."
Ik sluit het gesprek over alternatieven of extra inspanning af.

"Ik heb er alles aan gedaan."
Ik presenteer mijn inspanning als maximaal, waardoor het resultaat niet langer bespreekbaar lijkt.

Verantwoordelijkheid spreiden

"We moeten..."
Iedereen wordt aangesproken, maar niemand krijgt persoonlijk verantwoordelijkheid.

"Er zou eigenlijk..."
Er ontbreekt een handelend persoon.

"Dat moet vanuit de organisatie komen."
Ik plaats het initiatief op een hoger of abstracter niveau.

"Daar gaan wij niet over."
Ik beëindig mijn betrokkenheid, ook als ik mogelijk wel invloed kan uitoefenen.

"Daar is voor gekozen."
De keuze heeft geen herkenbare eigenaar meer

Talige ontsnappingsroute 5 - 8

Afwijzing verpakken

“Eigenlijk kan dat niet.”
Ik zeg geen helder nee, maar verwacht wel dat jij het als nee begrijpt.

“Dat wordt lastig.”
Ik bedoel waarschijnlijk dat ik het niet ga doen.

“Daar moeten we nog eens goed naar kijken.”
Ik wil nog niet instemmen en mogelijk voorkomen dat er een besluit valt.

“Daar zijn we nog niet aan toe.”
Ik stel verandering uit zonder criteria te geven voor wanneer we er wél aan toe zijn.

“Dat gaat bij ons niet werken.”
Ik presenteer mijn verwachting als een vaststaand feit.

Voorwaarden toevoegen

na een ja …

“In principe…”
Ik stem in met de regel, maar houd ruimte om in de praktijk af te wijken.

“Tenzij er iets tussenkomt…”
Vrijwel iedere verstoring kan de afspraak ongeldig maken..

“Als daar draagvlak voor is…”
Ik steun het idee pas als anderen het risico van weerstand hebben opgelost.

“Zolang het niet te veel tijd kost…”
Ik stem in zonder te benoemen hoeveel tijd ik werkelijk beschikbaar stel.

“Mits het binnen de bestaande capaciteit kan.”
Ik ga akkoord, maar zonder middelen vrij te maken.

Prioriteit beloven

zonder het prioriteit te geven

“Dit heeft onze volle aandacht.”
Het onderwerp is belangrijk in woorden, maar de uitspraak zegt niets over acties of middelen.

“Dit heeft prioriteit.”
Zonder te benoemen ten opzichte van welke andere werkzaamheden.

“We vinden dit ontzettend belangrijk.”
De uitgesproken waarde wordt niet vertaald naar gedrag, tijd of *geld.*

“We nemen dit serieus.”
Vaak bedoeld als geruststelling, zonder inzicht in wat “serieus nemen” concreet betekent.

“Dit mag niet nog een keer gebeuren.”
Er wordt een norm uitgesproken, maar geen verandering georganiseerd.

Geen ruimte maken

en dat als onmacht presenteren

“Ik heb geen tijd.”
Ik geef hier op dit moment geen prioriteit aan.

“Mijn agenda laat het niet toe.”
Mijn agenda wordt voorgesteld als iets wat mij overkomt, niet als iets waarop ik keuzes maak.

“Het is nu ontzettend druk.”
Andere zaken krijgen voorrang, mogelijk zonder dat die afweging expliciet wordt gemaakt.

“Daar hebben we de capaciteit niet voor.”
We besluiten hiervoor geen capaciteit beschikbaar te maken.

“Daar is geen budget voor.”
Dit krijgt binnen de huidige verdeling geen budget.

Talige ontsnappingsroute 9 - 12

Gewoonte gebruiken als rechtvaardiging

"Normaal gesproken…"
Ik verwijs naar de gebruikelijke werkwijze, maar kondig een uitzondering aan die mij nu beter uitkomt.

"Zo doen we dat hier."
De bestaande praktijk wordt een argument om niet te veranderen.

"Dat is nu eenmaal hoe het werkt."
Een veranderbare situatie wordt als onveranderlijk gepresenteerd.

"Dat hoort er gewoon bij."
Een ongemak of probleem wordt genormaliseerd, waardoor niemand het hoeft op te lossen.

"In de praktijk werkt het anders."
De feitelijke praktijk wordt gebruikt om afspraken of principes terzijde te schuiven.

Onduidelijkheid scheppen over verwachtingen

"Volgens mij was dat niet zo afgesproken."
Ik betwist de afspraak via mijn herinnering, zonder direct verantwoordelijkheid te nemen.

"Ik had begrepen dat…"
Ik presenteer mijn interpretatie als verklaring voor afwijkend gedrag.

"Dat was mij niet duidelijk."
De onduidelijkheid wordt achteraf zichtbaar, meestal nadat iets niet is gebeurd.

"Ik dacht dat jij dat zou doen."
Verantwoordelijkheid blijkt pas na afloop niet expliciet te zijn toegewezen.

"Dat is anders overgekomen."
De formulering verplaatst de aandacht van wat ik deed naar hoe de ander het heeft ontvangen.

Zich met intenties verdedigen

tegen het effect

"Zo heb ik het niet bedoeld."
Mijn intentie was anders, dus ik hoef mogelijk minder naar het effect te kijken.

"Het was goed bedoeld."
Mijn goede bedoeling wordt een verdediging tegen negatieve gevolgen.

"Ik wilde alleen maar helpen."
Mijn motief krijgt voorrang boven wat mijn handelen.

"Dat moet je niet persoonlijk nemen."
Ik bepaal hoe mijn gedrag jou wel en niet mag raken.

"Ik zeg het alleen maar…"
Ik verklein mijn verantwoordelijkheid voor de impact van mijn uitspraak.

Verandering beloven

zonder echt iets te veranderen

"We gaan hier lessen uit trekken."
Er wordt geleerd in woorden, maar niet benoemd wat er daadwerkelijk verandert.

"Dit nemen we mee in de evaluatie."
Het onderwerp krijgt een plek in een gesprek, maar niet noodzakelijk in een besluit.

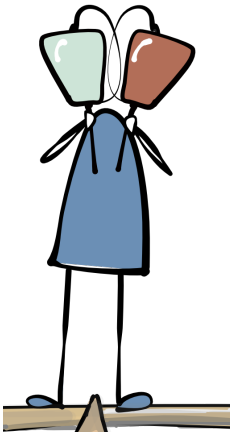
"We zijn ermee bezig."
Er is activiteit, maar geen zicht op voortgang, resultaat of eigenaarschap.

"Verandering kost nu eenmaal tijd."
Mogelijk waar, maar soms ook een legitimatie om vandaag niets anders te doen.

"We zetten de eerste stappen."
De beweging wordt benadrukt zonder te benoemen hoe klein de stappen zijn of waar ze toe leiden.

Taal doet ertoe

Doorbreken van taalpatronen

Herkenbaar toch deze talige ontsnappingsroutes?
Maar hoe doorbreek je ze bij jezelf of de ander!

1

Luister naar de woorden en maak er 'filmbaar' gedrag van: kan de ander voordoen wat hij zegt, zodat jij voor je ziet wat die ander zegt te gaan doen.

2

Stel een vraag: die herhaalt wat er gezegd wordt. *"Ik neem het mee"*
"Wat ga je meenemen en wanner horen we iets van je terug?"

3

Denk vanuit Vierstemmigheid: 🔗 worden alle vier de focusgebieden aangestipt?
Lees hier mijn bijdrage op LinkedIn over ruis in de samenwerking

4

Gebruik het handige handvat UITspreken BEspreken AFspreken, zodat AANspreken voorkomen kan worden. Dat draagt bij aan verbindende communicatie.

Wil je meer weten over betekenis geven aan gedrag?

www.marjoleinejansen.nl